

El diccionari Fabra

Fins ara tots ens hem servit del diccionari Fabra per a posar la nostra ortografia al dia. En diem el diccionari normatiu i, gràcies a ell, tots els catalans aconseguim d'escriure la nostra llengua d'una manera uniforme, d'acord amb les normes que fixà el seu autor, el mestre Pompeu Fabra. Però ell era ben conscient de la seva obra. Sabia que el seu diccionari era un primer intent i que més endavant vindria el diccionari definitiu, el de l'Institut. Només aquest inefable estat de permanent provisionalitat política i social de Catalunya ha fet que hàgim de parlar encara així al cap de trenta anys d'haver mort Pompeu Fabra, el mestre de tots.

De tota manera, a ell cabrà sempre l'honor d'haver contribuït com ningú més al redreçament de la llengua catalana, perquè certament fou ell qui la tragué del caos de la decadència i la convertí miraculosament en un instrument d'expressió normal, perfectament adaptat a la vida moderna.

Un periodista escrivia no fa gaire en aquestes pàgines (AVUI, 28. I.1979): «De fet el Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra era, en paraules de Badia i Margarit, canemàs del futur diccionari de l'Institut». En realitat aquests mots, o uns altres de molt semblants i que els han originat, són del mestre Pompeu Fabra mateix, i els escrigué en el prefaci de la primera edició del seu diccionari. Quan li van encarregar el Diccionari General, Pompeu Fabra digué que «no havia d'implicar cap retard en la redacció del diccionari de l'Institut, puix que n'era una part indispensable. L'obra que se'ns encomanava pot realment ésser considerada com el canemàs del futur diccionari de l'Institut».

El mestre Pompeu Fabra adverteix que el seu diccionari no era de l'Institut, en una nova demostració del seu caràcter prudent i respectuós, en contrast amb la innegable «autoritat gairebé mítica —diu Carles Riba— que es veié reconèixer com a mestre». A desgrat de tot, el seu diccionari, no era el de l'Institut ni deixava d'ésser-ho. En els gairebé cinquanta anys que van de la primera edició del seu diccionari fins avui, tots ens hem servit del Diccionari Fabra com d'una obra d'abast «oficial», majorment si tenim en compte que l'Institut no en tenia d'altre i que Pompeu Fabra, demés, en fou el president.

Aquests dies, unes declaracions del senyor Joan Ainaud de Lasarte, actual president de l'Institut d'Estudis Catalans, han vingut molt oportunament a informar-nos sobre aquesta qüestió, i se'ns anuncia la confecció d'un diccionari oficial. Més encara, es parla d'un termini d'un any per a acabar-lo. No siguem rigorosos, podem doblar o triplicar aquest temps, però rebem amb satisfacció les paraules del senyor Joan Ainaud.

Una altra notícia important ens anuncia la pròxima publicació del primer volum d'un diccionari etimològic de la llengua catalana, obra del gran filòleg Joan Coromines. Aquesta obra és esperada amb un extraordinari interès. Ha calgut gairebé un segle per a aconseguir el total redreçament de la llengua catalana. Podem ben dir que el segle XX serà el de la plenitud literària i científica de la nostra llengua, i en parlar així no oblidem l'aportació notable de la Gran Enciclopèdia Catalana, malgrat considerar que cap obra humana no és perfecta.

El Diccionari Fabra ha acomplert molt dignament el seu paper. Al cap de tants anys d'un ús continu i insistent, és natural que necessiti d'ésser arrebossat. Al mestre Pompeu Fabra li cap la glòria. Ell va fer la seva feina, la primera de totes. Els altres havien de fer, després, l'altra.